

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง สำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ไขปัญหาตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535)

การจัดการศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดและเป็นหัวใจของการศึกษาคือ หลักสูตรซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายตามปรัชญาแห่งการจัดการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ เนื่องจากหลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ เป็นสื่อกลางและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ประสพการณ์ทั้งมวลให้กับผู้เรียนดังที่ สันต์ ชรรวมบำรุง (2527) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษา สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า คุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตรและหลักสูตรที่มีคุณภาพย่อมสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและพัฒนาการที่ดี ซึ่งจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

กรมพลศึกษาเป็นหน่วยงานระดับกรมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการออกกำลังกายของเยาวชนและประชาชน ผลិតครูและบุคลากรทางพลศึกษานันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์สุขภาพ การเสริมสร้างลักษณะนิสัย การพัฒนาบุคลิกภาพ สวัสดิการ สวัสดิภาพและวิทยาศาสตร์ความปลอดภัย เพื่อทำหน้าที่สอนและให้บริการชุมชนในฐานะผู้นำในด้านกีฬาและนันทนาการ

วิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมพลศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการผลิตครูพลศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงวิชาเอกพลศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2498 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีวิทยาลัยพลศึกษาที่เปิดทำการสอน รวมทั้งหมด 17 แห่ง โดยครอบคลุมจังหวัดต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลักสูตรพลศึกษาที่กรมพลศึกษาใช้ในการผลิตครูออกไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ นั้น ได้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความก้าวหน้าทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองแต่ละยุคสมัยและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นด้านความมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรเนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน อุปกรณ์หลักสูตร การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสถาบันผลิตครูพลศึกษาอื่น ๆ ที่ยึดความมุ่งหมายในการผลิตครูพลศึกษาในประเทศไทย โดยเน้นคุณลักษณะเดียวกันคือให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม มีเจตคติและมีความศรัทธาในวิชาชีพ สามารถที่จะพัฒนาสังคมได้ตามอุดมคติของวิชาพลศึกษาอย่างแท้จริง (สมาคมสุศึกษาพลศึกษา และนันทนาการแห่งประเทศไทย, 2523)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงวิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ปรับปรุงมาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงวิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 โดยปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตรจากเดิม 80 หน่วยกิต เพิ่มจำนวนหน่วยกิตการเรียนเป็น 90 หน่วยกิต รวมเนื้อหารายวิชาที่มีความซ้ำซ้อนเข้าด้วยกันและประกาศใช้ในปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา หลังจากได้มีการปรับปรุงหลักสูตรแล้วสถานศึกษาดังกล่าวได้นำหลักสูตรไปใช้โดยมีการเตรียมสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษามรรลู่วัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการ แต่อย่างไรก็ตามหลักสูตรจะพัฒนามาดีเพียงใดก็ยังคงพบข้อบกพร่องของหลักสูตร ดังจะเห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยพลศึกษาทั้ง 17 แห่ง เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) พบว่า ควรปรับปรุงวิชาการเรียน คำอธิบายรายวิชาและเนื้อหาใหม่ให้ทันสมัย ปรับจำนวนหน่วยกิตให้มีความเหมาะสม เน้นวิชาปฏิบัติที่จะไปใช้ในการประกอบอาชีพอิสระได้ และยกเลิกรายวิชาที่เรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับปริญญาตรี เพื่อลดปัญหาในการเทียบโอน-ยกเว้น การสอนวิชาเลือกและวิชาบังคับควรเป็นวิชาที่นำไปประกอบอาชีพได้ (สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพนันทนาการ กรมพลศึกษา, 2538)

ในการพัฒนาหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตามเมื่อนำหลักสูตรนั้น ๆ ไปใช้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว จำเป็นจะต้องมีการติดตามและประเมินหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หรือเป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องคุณภาพของหลักสูตร (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) จากการที่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) เป็นหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงและประกาศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 โดยรับผู้มีความรู้พื้นฐานระดับประโยคเตรียมอุดมศึกษา หรือประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพเข้าศึกษาเป็นเวลา 2 ปี จนถึงปัจจุบันนี้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพลศึกษาไปแล้ว 4 รุ่น คือ รุ่นปีการศึกษา 2535 รุ่นปีการศึกษา 2536 รุ่นปีการศึกษา 2537 และรุ่นปีการศึกษา 2538 แต่ยังมีได้มีหน่วยงานใดดำเนินการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบและเพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้นประกอบกับผู้วิจัยเป็นบุคลากรในสังกัด กรมพลศึกษา และกรมพลศึกษามีความต้องการจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) เพื่อจะได้พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประเมินหลักสูตรดังกล่าวโดยใช้รูปแบบการประเมิน ของ Phi Delta Kappa (The Phi Delta Committee Model) ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า แบบจำลองซิป (CIPP Model) เพื่อจะได้ประเมินผลทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการผลิต และด้านผลผลิต เพื่อจะได้ข้อมูลในการตัดสินใจคุณค่าหรือปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) กรมพลศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534) กรมพลศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรที่ทำการประเมิน คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ของกรมพลศึกษา ที่เปิดดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาเอกพลศึกษาเพียงอย่างเดียวในวิทยาลัยพลศึกษา จำนวน 14 แห่ง

2. ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาชั้นต้น หรือนายจ้างหรืออาจารย์ที่ปรึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา

3. กรอบของการประเมินหลักสูตรครั้งนี้จะใช้กรอบการประเมินในเชิงระบบตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) โดยมุ่งประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือ การประเมินสภาพของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร เกณฑ์การวัดและประเมินผล

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหาร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) คือ การประเมินคุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะด้านวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534) ของกรมพลศึกษา

ข้อจำกัดของการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในลักษณะภาคตัดขวาง (Cross Sectional Study) คือ ศึกษาในเวลาเดียวกันจากประชากรที่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534) ของกรมพลศึกษา ที่เปิดสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรวิชาเอกพลศึกษา ซึ่งกำหนดให้เรียนวิชาเอกพลศึกษาเพียงอย่างเดียว ในวิทยาลัยพลศึกษา 14 แห่ง

วิทยาลัยพลศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอนวิชาเอกพลศึกษาเพียงอย่างเดียวตามโครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ในวิทยาลัยพลศึกษาจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุโขทัย วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชัยภูมิ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชุมพร และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา

ผู้บริหาร หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับแต่งตั้งจากกรมพลศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษา รวมทั้งหัวหน้าภาควิชาพลศึกษา ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่วิทยาลัยมอบหมายให้รับผิดชอบทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชาพลศึกษา

อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครูที่สังกัดกรมพลศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอนภาคทฤษฎี และ/หรือภาคปฏิบัติตามรายวิชาในโครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534) ของกรมพลศึกษา ในวิทยาลัยพลศึกษา 14 แห่ง ยกเว้นอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารด้วย

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 วิชาเอกพลศึกษา ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพลศึกษาทั้ง 14 แห่ง ในปีการศึกษา 2539

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา พุทธศักราช 2529 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534) ของกรมพลศึกษาทั้ง 4 รุ่น คือ รุ่นปีการศึกษา 2535 ปีการศึกษา 2536 ปีการศึกษา 2537 และปีการศึกษา 2538

ผู้บังคับบัญชาชั้นต้น หรือนายจ้าง หมายถึง ผู้ว่าจ้างหรือหัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชาโดยตรงในหน่วยงาน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานอยู่

อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง อาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบดูแลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง อาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบดูแลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาหลักสูตรในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย